

היפגעות נהגים צעירים בתאונות דרכים

אוגוסט 2023

פתח דבר

בבואנו לבחון את האוכלוסיות הפגיעות ביותר מתאונות דרכים, אוכלוסיית הנהגים הצעירים בולטת בהיפגעותה כמו גם במעורבותה בתאונות דרכים. ידוע כי ותק בנהיגה הוא אחד הגורמים העיקריים המסבירים את המעורבות בתאונות דרכים: ככל שלנהג הצעיר יש ניסיון מועט בנהיגה כך מיומנותו פחותה והסיכון למעורבותו בתאונות דרכים עולה. נתונים סטטיסטיים ומחקרים מצביעים כי הסיכון הגבוה ביותר לתאונות דרכים הוא בחודשים הראשונים לנהיגה ואז הסיכון הולך ופוחת בהדרגה.

15% מכלל המורשים לנהוג בישראל הם נהגים צעירים עד גיל 24, אך חלקם בהרוגי תאונות הדרכים בשנת 2022 עומד על 29% – כפול מחלקם בנהגים.

למול נתונים קשים אלו נדרשת פעילות ממוקדת על ידי כלל הגורמים האמונים על צמצום היפגעותם הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים.

הדו"ח אשר מוגש לעיוןך, מציג את נקודות התורפה המרכזיות המובילות להיפגעות ולמעורבותם הגבוהה של הנהגים הצעירים בתאונות דרכים, כל זאת מתוך רצון להציל חיים. אל לנו להטיל את כל האשמה רק על הנהגים חסרי הניסיון. לקיחת אחריות על ידי המדינה ומיקוד פעילות לאורך זמן תוביל בהכרח לצמצום מספר הנהגים הצעירים ההרוגים.

בברכה,

עו"ד יניב יעקב

מנכ"ל עמותת אור ירוק

כללי

בישראל ישנם 746 אלף נהגים צעירים עד גיל 24 (נכון לשנת 2022). נהגים צעירים מהווים קבוצת סיכון משמעותית להיפגעות ולמעורבות בתאונות דרכים. מאפייני הנהיגה הייחודיים לקבוצה זו יכולה להסביר את התופעה. חוסר מיומנות, נהיגה בשעות הלילה, נהיגה בהשפעת אלכוהול ומאפיינים נוספים המפורטים בדו"ח זה תורמים ויכולים להסביר את שיעור היפגעותם ומעורבותם הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים.

מטרה

מטרת הדו"ח היא לסקור את הנתונים המרכזיים העוסקים בהיפגעות נהגים צעירים בתאונות דרכים בחמש השנים האחרונות. בנוסף, הדו"ח יצביע על נקודות התורפה המרכזיות הגורמות להיפגעות הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים כמו גם על מאפיינים בולטים נוספים. במקביל, הדו"ח מרכז ומאגד שורה של המלצות אשר יישומן יוביל לצמצום היפגעותם ומעורבותם הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים.

שיטה

הנתונים המפורטים בדו"ח נלקחו ועובדו מתוך מספר מקורות מרכזיים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משטרת ישראל, הרלב"ד, המועצה האירופית לבטיחות בדרכים ומקורות נוספים.

ממצאים עיקריים

- 49 נהגים צעירים, עד גיל 24, נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2022.
- 29% מהנהגים שנהרגו בתאונות דרכים הם נהגים צעירים – פי שניים יותר מחלקם במצבת הנהגים.
- לא רק נפגעים אלא גם פוגעים: עשרה נהגים צעירים מעורבים בתאונות קטלניות מדי חודש.
- אחד מכל שלושה נהגים שנהרגו בתאונות במעורבות אלכוהול וסמים הוא נהג צעיר.
- 94% מהנהגים הצעירים ההרוגים בתאונות דרכים- גברים.
- שלושה מכל ארבעה נהגים צעירים שנהרגו- מהחברה הערבית.
- רוכבי אופנוע וקטנוע צעירים מעורבים ב-33% מתאונות האופנוע החמורות - פי חמישה מחלקם ברוכבים.
- יום שישי הקטלני - 61 נהגים צעירים נהרגו בימי שישי בשנים 2018-2022.
- שעות הלילה קטלניות יותר לנהגים צעירים.
- ישראל במקום ה-30 מתוך 32 מדינות בשיעור תאונות הדרכים הקטלניות במעורבות נהגים צעירים.

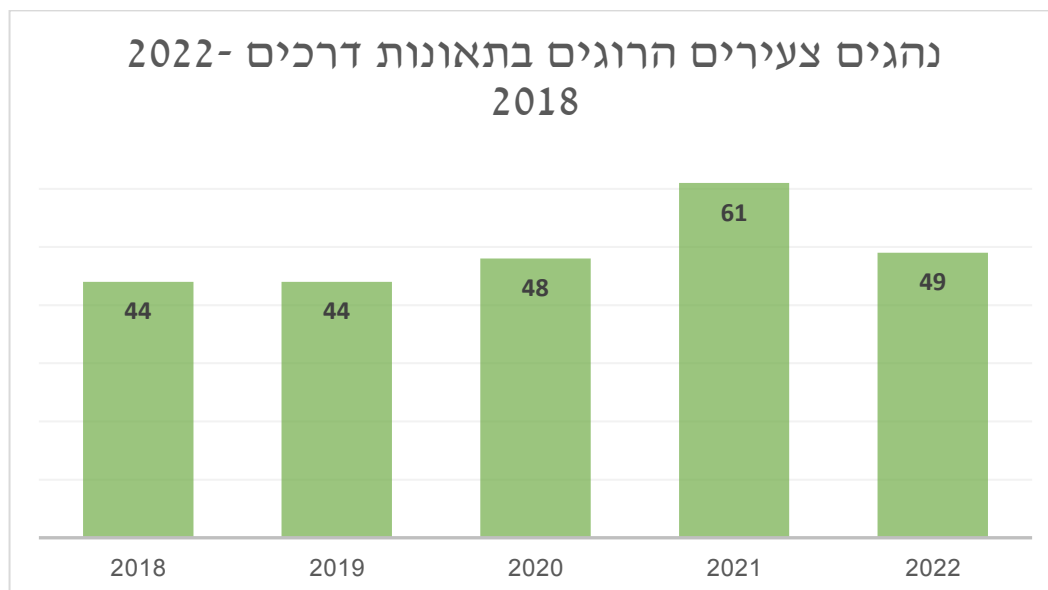
הממצאים בהרחבה

49 נהגים צעירים נהרגו בשנת 2022

49 נהגים צעירים, עד גיל 24, נהרגו בתאונות דרכים בשנת 2022 - כמעט הרוג אחד מדי שבוע בממוצע. למרות הירידה שנרשמה בהשוואה לשנת 2021, מספר הנהגים הצעירים ההרוגים בשנת 2022 זהה למספר ההרוגים הממוצע בחמש השנים האחרונות ולא חל שיפור.

יתרה מכך, ניתן היה לצפות כי בעקבות הטמעתם של אמצעי בטיחות טכנולוגיים חדשים לכלי הרכב תרד כמות הנפגעים בקרב נהגים צעירים ובכלל, אך לא ניכר שיפור. המצב מעיד על הצורך להפנות משאבים ולפעול למען אוכלוסייה זו הנמצאת בסיכון גבוה.

246 נהגים צעירים נהרגו בחמש השנים האחרונות בתאונות דרכים - כ-50 נהגים צעירים הרוגים בכל שנה בממוצע.

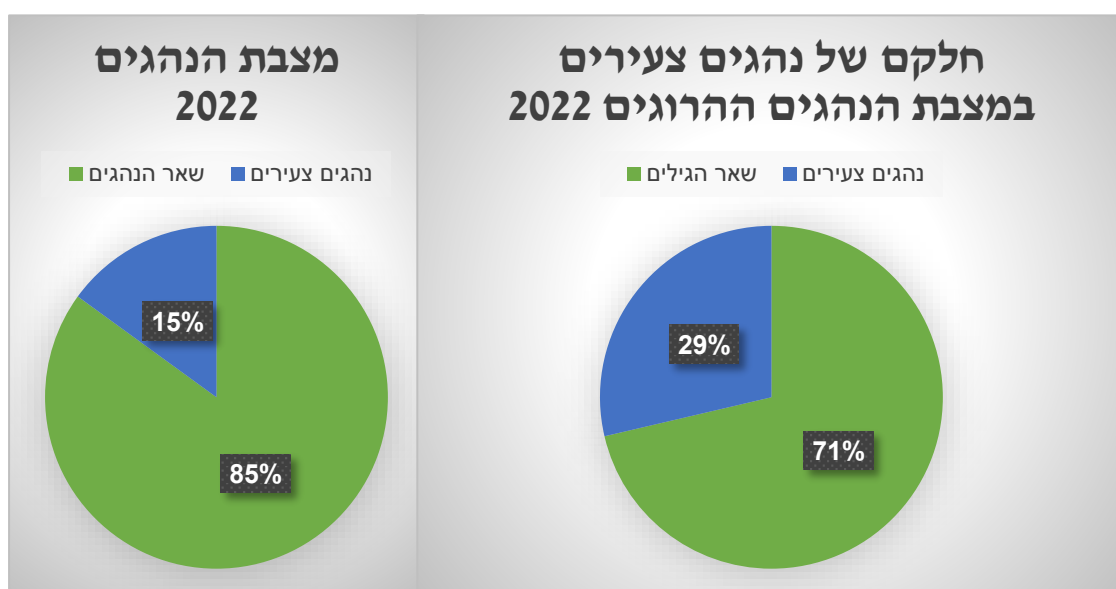

● מקור: למ"ס

חלקם של הנהגים צעירים בנהגים ההרוגים כפול מחלקם בנהגים

נהגים צעירים היוו 29% מכלל הנהגים ההרוגים בתאונות דרכים בשנת 2022, כפול מחלקם במצבת הנהגים הוא 15%. מחקר של האיגוד הבינלאומי למדעי התנועה והבטיחות (IATSS) מצא כי נהגים צעירים נוהגים באופן פראי ובהשפעת עייפות בשיעור גבוה יותר מאשר נהגים בשאר הגילים¹.

עוד מצא המחקר כי נהגים צעירים נוטים לפקפק בהשפעות המסוכנות של היסח דעת ועייפות על נהיגה ובעלי סיכוי גבוה יותר להשתמש בטלפון הנייד בזמן נהיגה². ממצאים אלה יכולים להסביר את היפגעותם הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים.

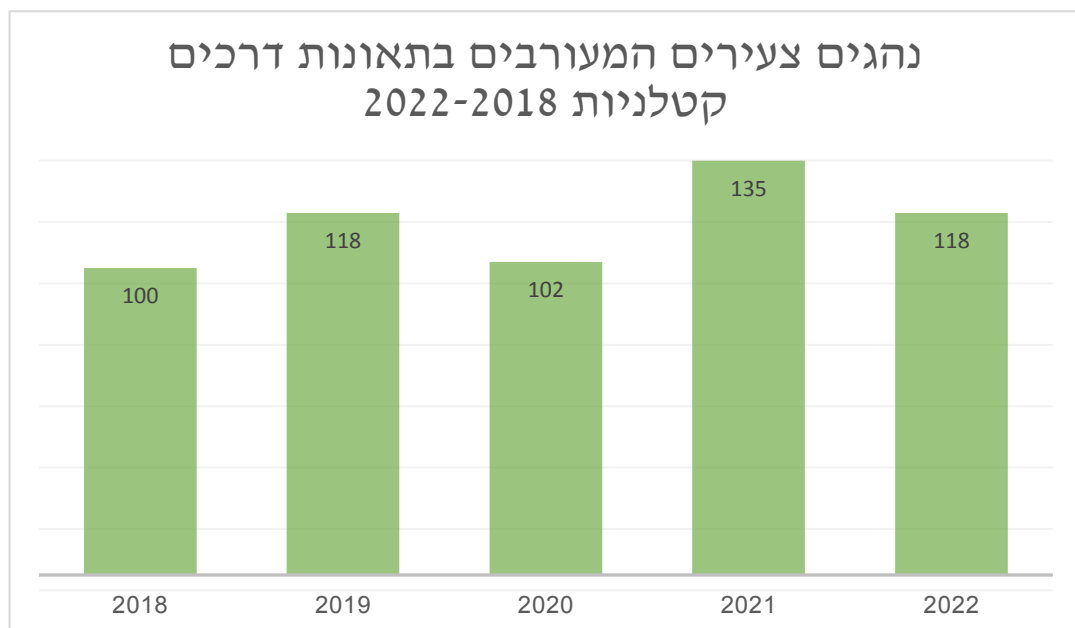
¹ Craig Lyon, Dan Mayhew, Marie-Axelle Granié, Robyn Robertson, Ward Vanlaar, Heather Woods-Fry, Chloé Thevenet, Gerald Furian, Aggelos Soteropoulos, Age and road safety performance: Focusing on elderly and young drivers, IATSS Research, Volume 44, Issue 3, 2020, Pages 212-219,

² Craig Lyon, Dan Mayhew, Marie-Axelle Granié, Robyn Robertson, Ward Vanlaar, Heather Woods-Fry, Chloé Thevenet, Gerald Furian, Aggelos Soteropoulos, Age and road safety performance: Focusing on elderly and young drivers, IATSS Research, Volume 44, Issue 3, 2020, Pages 212-219,

עשרה נהגים צעירים מעורבים בתאונות קטלניות מדי חודש

118 נהגים צעירים היו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות (תאונות דרכים בהן נהרג אדם אחד לפחות) בשנת 2022 - כעשרה נהגים צעירים מדי חודש בממוצע. למרות הירידה שנרשמה בהשוואה לשנת 2021, מספר הנהגים הצעירים שהיו מעורבים בתאונות דרכים בשנת 2022 גדול מממוצע חמש השנים האחרונות (2022-2018) העומד על 115 נהגים צעירים ולא ניכר שיפור.

19% מהנהגים שהיו מעורבים בתאונות דרכים קטלניות בשנת 2022 הוא נהג צעיר - אחד מכל חמישה נהגים.

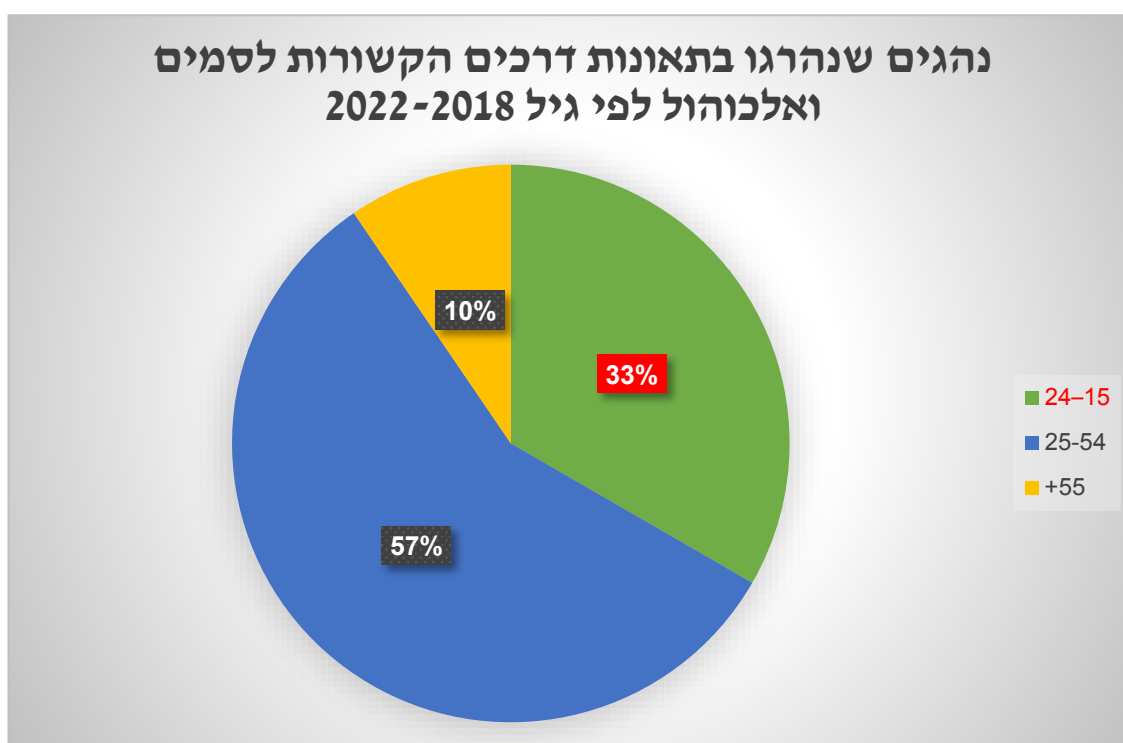

• מקור: למ"ס

אחד מכל שלושה נהגים שנהרגו בתאונות במעורבות אלכוהול וסמים הוא נהג צעיר

שבעה נהגים צעירים נהרגו בתאונות דרכים במעורבות סמים ואלכוהול בשנים 2022-2018 - 33% מכלל הנהגים שנהרגו בתאונות דרכים מסוג זה. נהגים צעירים נהרגים בתאונות אלכוהול וסמים פי שניים ויותר מחלקם בנהגים, העומד על 15%.

חלקם של הנהגים הצעירים מתוך כלל הנהגים המעורבים בתאונות דרכים במעורבות סמים ואלכוהול בשנים 2022-2018 הוא 20% - אחד מכל חמישה.

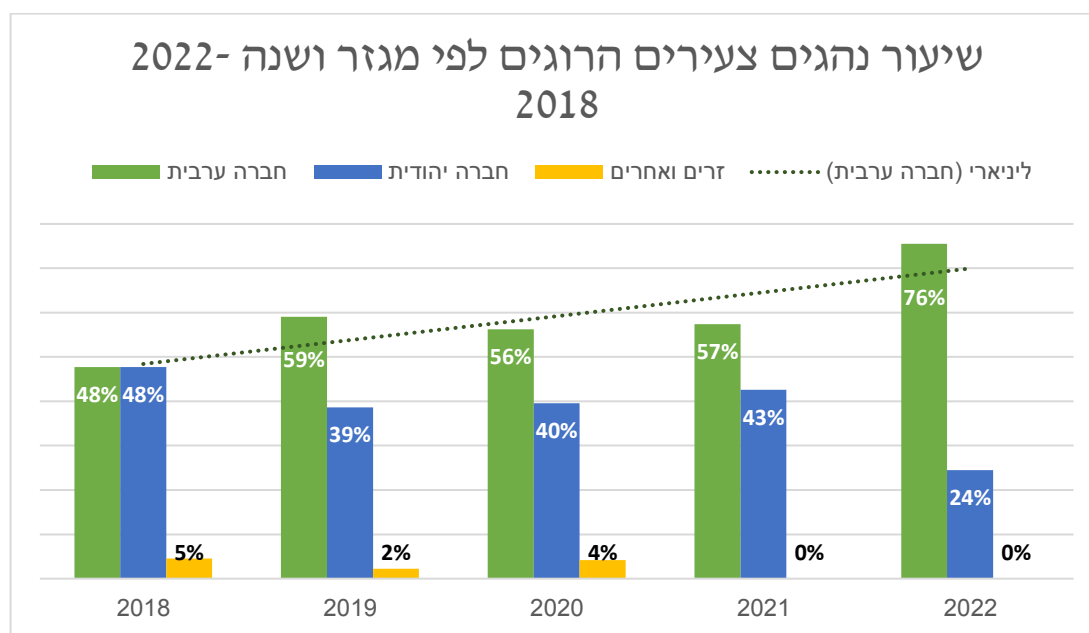
• מקור: למ"ס

יש לציין כי על מנת להפחית את מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות דרכים במעורבות אלכוהול, חל עליהם חוק האוסר על נהיגה לאחר כל כמות של שתיית אלכוהול³.

³ סעיף 64 ב. (ג. 3) לפקודת התעבורה

שלושה מכל ארבעה נהגים צעירים הרוגים - מהחברה הערבית

76% מהנהגים הצעירים שנהרגו בתאונות דרכים בשנה החולפת הם מהחברה הערבית - שלושה מכל ארבעה הרוגים. לעומת זאת, בשנת 2021 חלקם של נהגים צעירים מהחברה הערבית בהרוגים עמד על 57% מהנהגים הצעירים שנהרגו בתאונות דרכים.

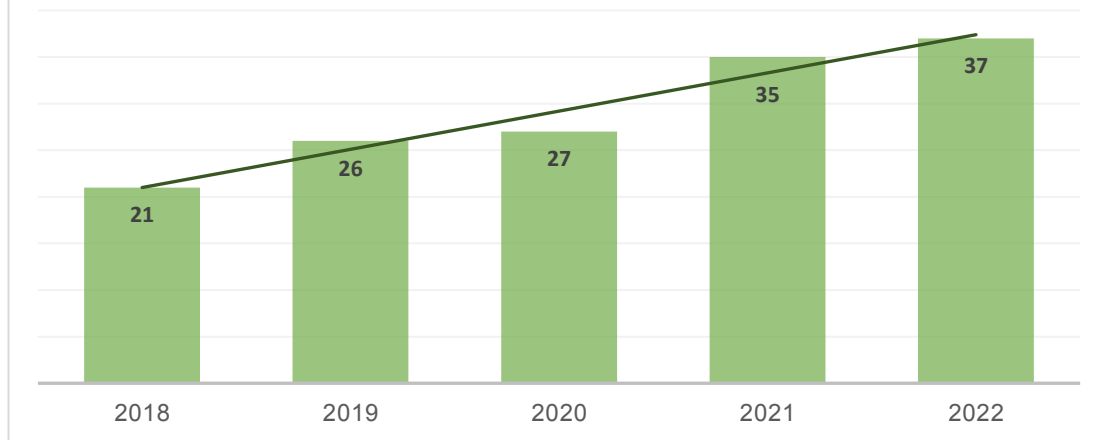

● מקור: למ"ס

בשנת 2022 נהרגו 37 נהגים צעירים מהחברה הערבית, 19% יותר מאשר ממוצע חמש השנים האחרונות העומד על 31 נהגים צעירים מהחברה הערבית שנהרגים מדי שנה בתאונות דרכים.

נהגים צעירים מהחברה הערבית מהווים 30% מאוכלוסיית הנהגים הצעירים (עד גיל 24) אבל נהרגים פי שניים וחצי יותר מאשר חלקם במצבת הנהגים הצעירים. בנוסף לכך מספר הנהגים הצעירים מהחברה הערבית שנהרגים בתאונות דרכים עולה משנה לשנה.

מספר נהגים צעירים מהחברה הערבית שנהרגו בתאונות דרכים 2018-2022

• מקור: למ"ס

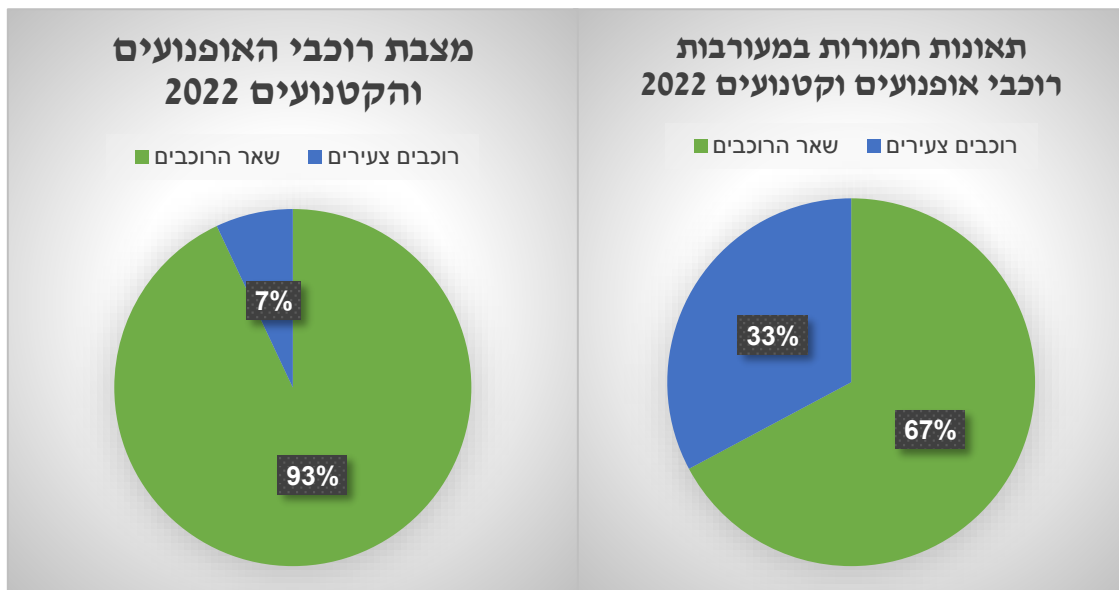
ישנם כמה גורמים שיכולים להסביר את מספרם הגבוה של נהגים צעירים מהחברה הערבית המעורבים בתאונות דרכים, ביניהם התנהגות הנהג ואיכות התשתיות. בחלק מהיישובים בחברה הערבית קיימות בעיות תשתית שיש בהן משום השפעה אפשרית על הסיכון להתרחשות תאונות דרכים.

במחקר שערכה עמותת 'אור ירוק' בשיתוף אוניברסיטת חיפה צוין כי איכות התשתיות בישובים הערביים ירודה. בנוסף לכך, בחברה הערבית ישנם רמת ארון נמוכה של הציבור הערבי במוסדות המדינה ובמשטרה וחוסר בתחושת מחויבות ושייכות למדינה, אלה תורמים לעלייה במוכנות להפר את החוק ומשפיעים על התנהגות שאינה בטוחה בקרב נהגים מהחברה הערבית, הן מבחינת היסח הדעת והן מבחינת התנהגויות מסוכנות⁴.

⁴ עוביד דלה סמירה, 2012, הקשר בין מרכיבי ההון החברתי לבין תאונות דרכים, אוניברסיטת חיפה

רוכבים צעירים מעורבים בתאונות אופנוע וקטנוע חמורות - פי חמישה מחלקם ברוכבים

חלקם של הרוכבים הצעירים מתוך כלל המורשים לנהוג באופנוע/ קטנוע עומד על 7%. עם זאת, הם מעורבים ב-33% מהתאונות החמורות (תאונות בהן נפצע אדם אחד לפחות באורח קשה או נהרג) במעורבות רוכב אופנוע/ קטנוע- פי חמישה יותר מחלקם ברוכבים.

• מקור: למ"ס

גורמי הסיכון העיקריים ברכיבה על אופנוע או קטנוע הם גיל הנהג הצעיר, חוסר במיומנויות נהיגה ונפח המנוע של האופנוע או הקטנוע. לנהגים צעירים ישנה נטייה גבוהה יותר לנהוג בצורה מסוכנת כשהם נמצאים בסיטואציות בעלות השפעה חברתית, לעיתים בעת רכיבה על אופנוע יכולות להתרחש סיטואציות שכאלה כמו בעת רכיבה קבוצתית או בניסיון להרשים קהל.

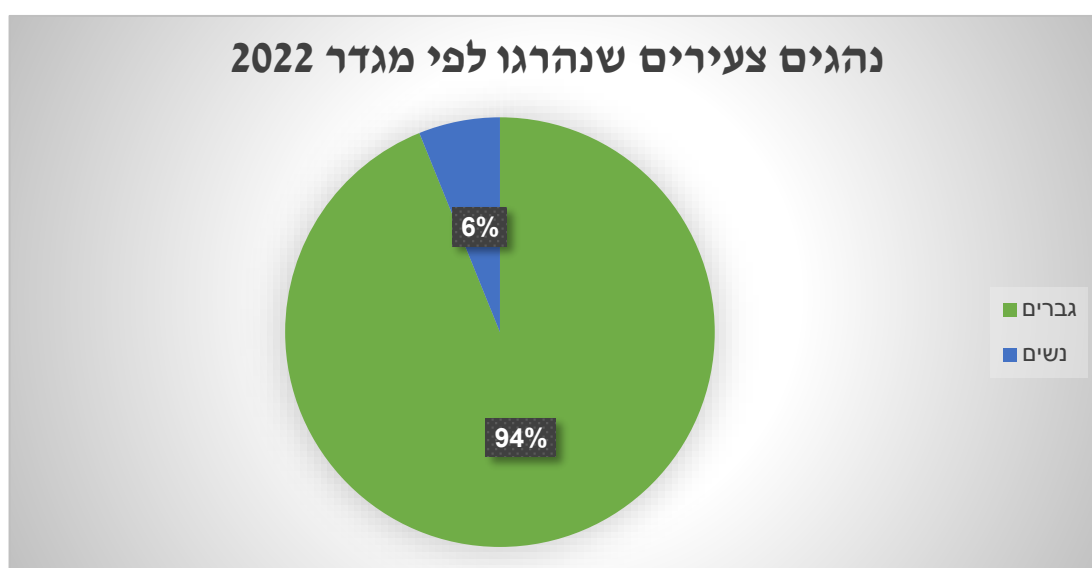
מיומנות רכיבה היא חיונית לרכיבה בטוחה ומושכלת, ככל שוותק הנהיגה של הנהג נמוך יותר- מיומנויות הנהיגה שלו פחותות. לכן הסיכון למעורבות בתאונות דרכים עקב חוסר ניסיון עולה.

אופנועים בעלי נפח מנוע גדול הם בעלי סיכוי גדול יותר למעורבות בתאונת דרכים חמורה. לכן לעיתים בעקבות חוסר ניסיון והנטייה לסיכונים, רוכבים צעירים רוכבים באופן מסוכן על אופנועים בעלי נפח מנוע גדול באופן יחסי⁵.

מעורבות בתאונות דרכים לפי מגדר- הרוב המוחלט גברים

94% מהנהגים הצעירים שנהרגו בשנת 2022 הם גברים. 46 נהגים הרוגים לעומת שלוש נהגות הרוגות. בהתאמה לכך, 77% מהנהגים הצעירים המעורבים בתאונות דרכים בשנת 2022 הם גברים.

• מקור: למ"ס

ניתן להניח כי לתדירות הנהיגה יש חלק מרכזי בנתונים האלה. חלקם של גברים בנסועה גדול מזה של נשים⁶, וחלקם בקרב הנהגים המקצועיים גבוה בהרבה⁷. בעוד שאין הבדל ביכולות הקוגניטיביות ובכישורים מוטוריים תפיסתיים בין המינים, קיים הבדל בעמדות כלפי נהיגה. למשל, נמצא כי נשים מביעות הערכה חיובית יותר מגברים לחוקי התנועה ומגלות נכונות גבוהה יותר לציית להם⁸.

⁵ מי-עמי נעמי, 2009, נהיגת צעירים באופנועים ומעורבותם בתאונות דרכים, מרכז המחקר והמידע.

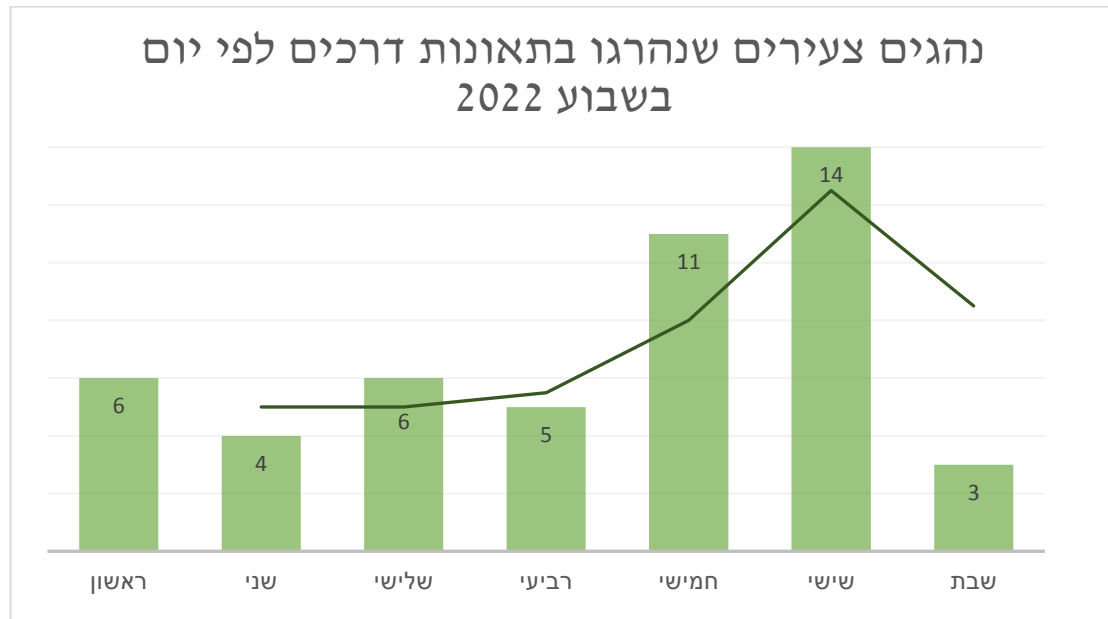
⁶ בן אבי מתנאל, עמרם כץ שרית, 2022, מגדר וסיכוי למעורבות בתאונות דרכים, רלבי"ד.

⁷ למ"ס.

⁸ Linlin Jing, Wei Shan & Yingyu Zhang (2022): Risk preference, risk perception as predictors of risky driving behaviors: the moderating effects of gender, age, and driving experience, Journal of Transportation Safety & Security

יום שישי הקטלני - 61 נהגים צעירים נהרגו בימי שישי

בחמש השנים האחרונות (2018-2022) נהרגו 61 נהגים צעירים בתאונות דרכים בימי שישי - היום הקטלני ביותר מבין ימי השבוע. בשנה האחרונה (2022) נהרגו בימי שישי 14 נהגים צעירים - יותר מכפול בהשוואה לשאר ימות השבוע, למעט ימי חמישי בהם נהרגו 11 נהגים צעירים והוא היום השני הקטלני ביותר.

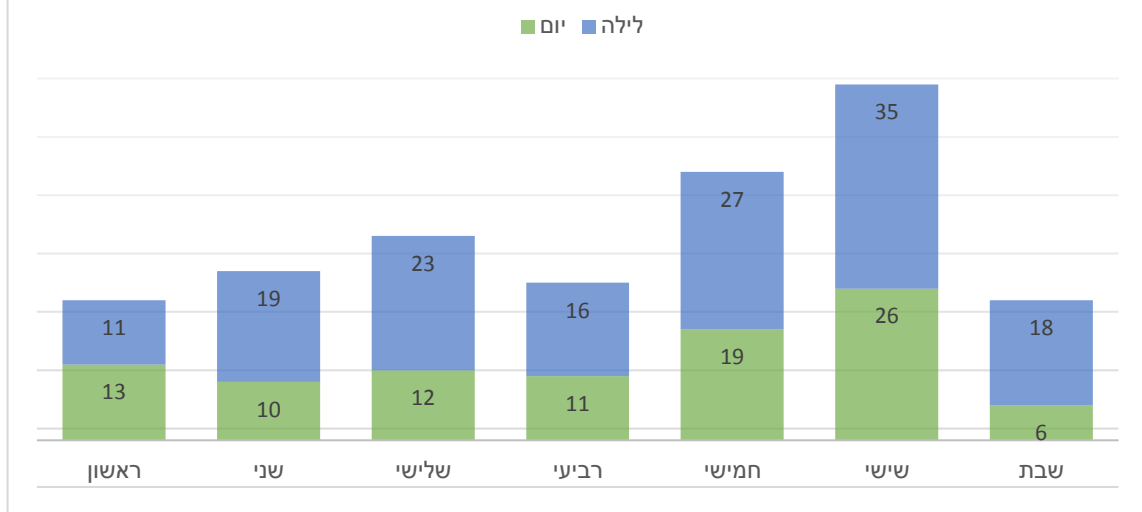

* מקור: למ"ס

בימי חמישי ושישי נהרגו הכי הרבה נהגים צעירים בתאונות דרכים, כששעות הלילה הן קטלניות יותר. ישנם כמה הסברים אפשריים לתופעה:

- נהיגה בשעות הלילה - ימי סוף השבוע הם ימים בהם צעירים רבים יוצאים לבלות ונוהגים בשעות הלילה, לעיתים תחת השפעת אלכוהול ובעייפות רבה, כשהראות לקויה בעקבות החושך. שעות הלילה הן השעות בהן נהרגו 61% מהנהגים הצעירים שנהרגו בחמש השנים האחרונות (2018-2022).

נהגים צעירים שנהרגו בתאונות דרכים לפי יום בשבוע ויום/לילה 2022-2018

* מקור: למ"ס

- לחץ חברתי- פעמים רבות אל הנהג מתלווים נוסעים נוספים שמצטרפים לבילוי או לנסיעה. מצב זה עלול להוות גורם מסיח דעת או מסיט מדרך החוק- בעיקר בקרב צעירים בעקבות רגישותם ללחץ חברתי⁹.
- צריכת אלכוהול וסמים- לעיתים הבילוי בסוף השבוע מלווה בשתיית אלכוהול או צריכת סמים המשפיעים באופן משמעותי על יכולות הנהיגה ועל הסיכון למעורבות בתאונות דרכים.
- חיילים- חיילים רבים חוזרים לבתיהם לחופשת סוף השבוע ונוהגים בעייפות שיכולה לערער את שיקול דעתם בכביש ואף לגרום להירדמות בנהיגה.

⁹ The YEARS project. 2017. Reducing casualties involving young drivers and riders in Europe. ETSC.

היסח דעת בקרב נהגים צעירים

היסח דעת או מוסחות היא תופעה שבה הקשב של אדם או קבוצה מוסט מאובייקט הקשב הנבחר אל גורם מסוים. היסח דעת הוא אחד הגורמים המשמעותיים לתאונות דרכים בכלל ובקרב נהגים צעירים בפרט. נהוג לחשוב על היסח דעת בעיקר בתור שימוש בטלפון הנייד, אך תופעת היסח הדעת יכולה להיגרם ממגוון סיבות.

הגורמים הנפוצים ביותר להיסח דעת בנהיגה, על פי מחקר בינלאומי, כוללים: שימוש בטלפון הנייד; נוכחות של נוסעים נוספים ברכב; התרחשויות בתוך הרכב; האזנה למוזיקה או לרדיו; נהיגה תחת השפעת אלכוהול או חומרים אסורים; שלטי חוצות דיגיטליים¹⁰.

מחקרים מצאו כי תאונות שנגרמות כתוצאה מהיסח דעת בולטות יותר בקרב נהגים צעירים. היסח דעת משפיע באופן משמעותי יותר על נהגים צעירים בגלל חשיפה בעלת תדירות גבוהה לגורמים מסיחי דעת ולא בגלל רגישותם להסחות דעת כמו אצל קבוצות אוכלוסייה אחרות¹¹.

שימוש בטלפון הנייד מהווה אחד הגורמים המרכזיים להיסח דעת מהנהיגה ומעלה את הסיכון לתאונות דרכים פי 3.7. שימוש בטלפון הנייד משפיע באופן שלילי על איכות הנהיגה - בזמן השימוש פוחתת מהירות הנסיעה באופן שאינו תמיד מודע, זמן התגובה יורד והשליטה ברכב מתמעטת, פעולה שעלולה לגרום לסטייה מנתיב הנסיעה¹².

גורם משמעותי נוסף להיסח דעת הוא נוכחות של נוסע או נוסעים נוספים ברכב. הסיכון לתאונות דרכים בקרב נהגים צעירים עולה באופן משמעותי כאשר נוכח ברכב נוסע בן אותו הגיל, בפרט בקרב נהגים מתבגרים, שמוסחים באופן מוגבר מנוכחות נוסעים נוספים ברכב. ככל שיש יותר נוסעים כך רמת הריכוז של הנהג נפגעת¹³.

¹⁰ Abdul Basit Khan, Rajat Agrawal, S. S. Jain & Ankit Choudhary, 2022, Review of distracted driving in young drivers: strategies for management of behavioural patterns, International Journal of Crashworthiness, 27:5, 1532-1544

¹¹ Craig Lyon, Dan Mayhew, Marie-Axelle Granié, Robyn Robertson, Ward Vanlaar, Heather Woods Fry, Chloé Thevenet, Gerald Furian, Aggelos Soteropoulos, Age and road safety performance: Focusing on elderly and young drivers, IATSS Research, Volume 44, Issue 3, 2020 Pages 212-219

¹² Abdul Basit Khan, Rajat Agrawal, S. S. Jain & Ankit Choudhary, 2022, Review of distracted driving in young drivers: strategies for management of behavioural patterns, International Journal of Crashworthiness, 27:5, 1532-1544

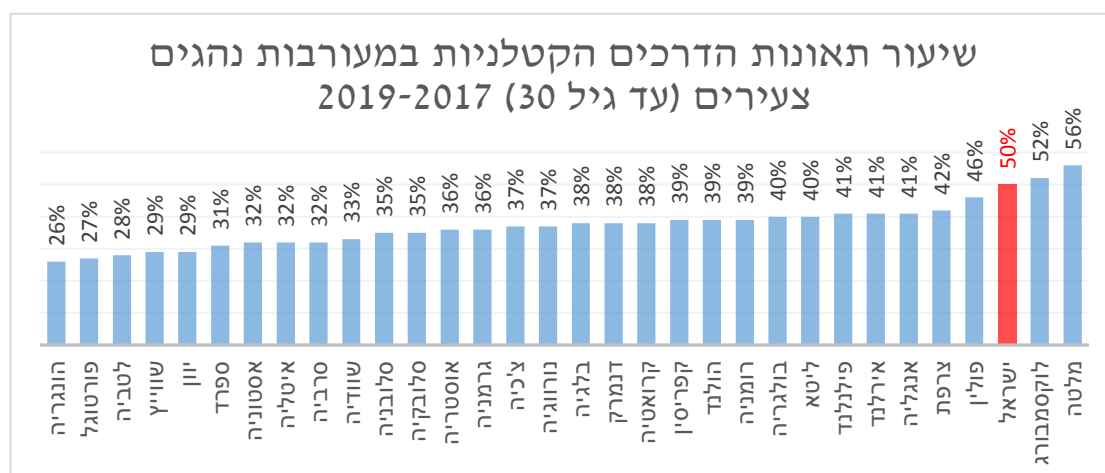
¹³ Abdul Basit Khan, Rajat Agrawal, S. S. Jain & Ankit Choudhary, 2022, Review of distracted driving in young drivers: strategies for management of behavioural patterns, International Journal of Crashworthiness, 27:5, 1532-1544

יתר על כן, נמצא כי יש קשר ישיר בין האצה מוגברת בקרב נהגים צעירים כאשר נמצאים איתם ברכב נוסעים נוספים¹⁴. לעומת זאת, בקרב נהגים צעירים בוגרים יותר נמצא כי במידה והנוסע הנוסף ברכב הוא חבר קרוב, הנהג ינהג בצורה בטוחה יותר¹⁵.

למרות כל הסכנות, מחקרים מראים שנהגים צעירים הם בעלי נכונות גבוהה יותר לביצוע פעולות מסיחות בכלל ושימוש בטלפון הנייד בפרט, לעומת נהגים ותיקים¹⁶.

ישראל במקום ה-30 מתוך 32 מדינות בשיעור תאונות הדרכים הקטלניות במעורבות נהגים צעירים

דו"ח של המועצה האירופית לבטיחות בדרכים סקר את שיעור המעורבות של נהגים צעירים (עד גיל 30) בתאונות קטלניות. ישראל דורגה במקום ה-30 מתוך 32 מדינות אירופה במדד זה, מקום שלישי מהסוף, כשב-50% מתאונות הדרכים הקטלניות בשנים 2017-2019 מעורב נהג צעיר עד גיל 30.

• מקור: ETSC, PINFLASH 41

¹⁴ The YEARS project. 2017. Reducing casualties involving young drivers and riders in Europe. ETSC.

¹⁵ Abdul Basit Khan, Rajat Agrawal, S. S. Jain & Ankit Choudhary, 2022, Review of distracted driving in young drivers: strategies for management of behavioural patterns, International Journal of Crashworthiness, 27:5, 1532-1544

¹⁶ Abdul Basit Khan, Rajat Agrawal, S. S. Jain & Ankit Choudhary, 2022, Review of distracted driving in young drivers: strategies for management of behavioural patterns, International Journal of Crashworthiness, 27:5, 1532-1544

המלצות

אכיפה

מומלץ להגביר את האכיפה והנראות המשטרתית בסביבה עם מספר גבוה של צעירים ובשעות בהן ההיפגעות בקרבם מוגברת- ימי שישי ושעות הלילה. על האכיפה לשים דגש על התנהגויות מסוכנות ונפוצות בקרב צעירים כמו נהיגה בהשפעת אלכוהול או סמים, היסח דעת, מהירות מופרזת ואי שימוש באמצעי בטיחות (חגורת בטיחות או קסדה). הגברת האכיפה באופן זה תוכל לצמצם את תופעת הנהיגה המסוכנת והנהיגה בשכרות בקרב כלל האוכלוסייה ובקרב צעירים בפרט.

תשתיות

שיפור תשתיות תוך מחשבה על הגבלת האפשרויות לנהיגה מסכנת ומסוכנת יכולה להועיל להפחתה במספר תאונות הדרכים בכלל ובמעורבות נהגים צעירים בפרט. שיפורי תשתית כמו פסי האטה, רמזורים ואמצעי מיתון וריסון תנועה נוספים באזורים שידועים כ'מועדים לפורענות' בקרב צעירים (אזורי בילוי לדוגמה) יכולה להביא להפחתה משמעותית בתאונות דרכים ובהתנהגות מסוכנת בקרב נהגים צעירים.

יתרון נוסף של שיפור התשתיות והתאמתן למשתמשי הדרך הוא צמצום חומרת הפגיעה בקרב נפגעי תאונות הדרכים. התאמת תשתיות והפיכתן לסלחניות יתרמו להפחתת חומרת הפגיעה ואף ימנעו תאונות דרכים בקרב קבוצות סיכון מרכזיות כמו רוכבי אופנועים, בדגש על רוכבים צעירים המהווים קבוצה בסיכון מוגבר. הקפדה על שימוש בצבע נוגד החלקה ומעקות בטיחות בעלי מיגון תחתון יביאו הן להפחתת חומרת הפגיעה והן להפחתת מספר הנפגעים מתאונות דרכים בכלל ובקרב קבוצה זו בפרט.

חינוך תעבורתי

על חינוך והכשרה לנושאי תחבורה ובטיחות בדרכים להתמקד לא רק בלימוד מיומנויות טכניות של נהיגה בלבד, אלא לתרום גם לעיצוב תפיסות, עמדות, פיתוח מיומנות, צבירת ניסיון, פיתוח יכולת חיזוי מצבים ומאפיינים התנהגותיים בכל קשת מאפייני התנועה בדרכים. שדרוג הכשרת הנהיגה כך שתכלול מרכיבים אלו תוך העלאת המודעות בקרב נהגים צעירים לסכנות שבכביש היא אחד הכלים המרכזיים לצמצום תאונות הדרכים.

התאמת הכשרה ייעודית לקבוצות בעלות סיכון מוגבר למעורבות בתאונות דרכים מתוך קבוצת הנהגים הצעירים כפי שעלה מדו"ח זה, נהגי החברה הערבית ורוכבי האופנועים והקטנועים, נחוצה ותסייע להפחית את מספר תאונות הדרכים במעורבות קבוצות אלה. יש להתחשב במאפיינים של כל קבוצה ובעזרת החינוך לתת מענה לאתגרים ייחודיים, להעלות את המודעות לסכנות הדרך ולתת פתרונות להתמודדות עמן.

כך ניתן יהיה להקטין את מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות דרכים. על החינוך להוות את התשתית הבסיסית והחשובה ולכן עליו להיעשות בשלבים ובגילים מוקדמים, יש להתחיל טרם לימוד הנהיגה וללוות את תהליך לימוד הנהיגה גם כן.

שימוש בטכנולוגיות מתקדמות

קיימות טכנולוגיות שונות שמטרתן לצמצם את היקף תאונות הדרכים ונזקיהן, בין היתר על ידי צמצום הכשלים האנושיים. חלקן מתריעות על בעיה בנהיגה (דבר המאפשר לנהג להגיב ולתקן) חלקן האחר אקטיביות ומאפשרות פיקוח הדוק יותר על הנהג. בעזרת הטכנולוגיות האלה יכול הנהג להבין את טעויותיו בנהיגה וכך לתקן, או להימנע מלבצע אותן בעזרת מערכות שמתקנות את אופן הנהיגה בזמן אמת. הטכנולוגיות אינן מיועדות בהכרח רק לנהגים צעירים, אך עשויות להיות בעלות תרומה ממשית גם לקבוצה זו, לא רק כיוון שהן נוגעות להתנהגויות כביש מסוכנות האופייניות לנהגים צעירים, אלא שהן מציעות דרך להתמודד עם גורמים המשפיעים על הנהיגה.

סוג נוסף של טכנולוגיה התורמת לעיצוב הנהיגה של הנהג הצעיר הוא מערכות ניטור נהיגה. מדובר על מערכות קיימות, כמו "קופסא ירוקה", המנטרות את התנהגות הנהג ומציבות אותו במדד הנהיגה הבטוחה. מערכות אלה יכולות לתרום לנהג בלמידה ולהצביע על כישורי נהיגה בהם עליו להשתפר.

יתרון נוסף של מערכות אלה הוא בתמריצים שמחלקות חברות הביטוח לנהגים בטוחים, בצורת הנחות בפוליסת הביטוח. כשמדובר על פוליסת ביטוח של נהגים צעירים, הגבוהה משל נהג ותיק, נהיגה בטוחה יכולה להשתלם גם בבטיחות וגם במחיר הביטוחי.

ליווי נהגים צעירים

בישראל, הליך קבלת רישיון הנהיגה הוא מדורג. כחלק מהליך זה, בעת קבלת רישיון הנהיגה הראשוני, על נהג צעיר לנהוג בליווי נהג מנוסה במשך שישה חודשים- בשלושת החודשים הראשונים חובת הליווי חלה בכל עת, ובשלושת החודשים הנוספים חובת הליווי חלה בשעות הלילה בלבד.

בפועל אין אפשרות לדעת האם וכיצד הליווי באמת מתבצע, כיוון ששיטת הבקרה היחידה על ביצוע הליווי היא הצהרה דיגיטלית של המלווה. מעקב ראוי והולם של ביצוע הנהיגה בליווי יגביר את מיומנות הנהגים החדשים ויכול להביא לצמצום מעורבותם בתאונות דרכים.

בנוסף לכך חשוב להבהיר להורי הנהגים הצעירים את חשיבות ומשמעות הנהיגה בליווי לנהג צעיר. ככל שהורים רבים יבינו את השלכות הליווי על בטיחות ילדיהם וילוו אותם, כך הליווי שיקבלו הנהגים הצעירים יהיה עקבי ואיכותי יותר.

עידוד אמצעי תחבורה חלופיים

עידוד צעירים לשימוש באמצעי תחבורה חלופיים לאזורים מרובי צעירים כמו אזורי בילוי. הכוונה היא לאמצעים כמו תחבורה ציבורית, הסעות ייעודיות או קווי לילה- אותם יש להפעיל בערים רבות, בתדירות גבוהה ובשעות הלילה בעיקר. שימוש באמצעים מסוג זה יכול להוביל להפחתת הנהיגה בכלי רכב בדרך אל מקומות בילוי או מקומות אחרים מהם הצעירים יחזרו כשאינם כשירים לנהיגה.

כדי לצמצם מצבים בהם נהג צעיר צריך להתמודד עם לחץ חברתי או שתיית אלכוהול לפני הנהיגה, יש להציע אלטרנטיבות לנהיגה. כך יוכלו נהגים צעירים לנהוג בצורה בטוחה יותר ולהפריד בין בילויים, הסחי דעת והשפעות חברתיות לנהיגה.

הסברה

העלאת המודעות בקרב נהגים צעירים לסכנות שבכביש היא אחד הכלים המרכזיים לצמצום תאונות הדרכים. מסעות פרסום ותוכן הנושא ערכים בטיחותיים אשר יפורסמו בכלי התקשורת הייעודיים לצעירים, "בשפה" שלהם וכאלה אשר יהיו מכוונים אליהם, הם כלים חשובים מאוד במאבק בתאונות הדרכים.

סיכום

מעורבותם של נהגים צעירים בתאונות דרכים מהווה בעיה מרכזית בישראל. הסיבות המרכזיות להיפגעות ולמעורבות הגבוהה שלהם הן חוסר הניסיון והיעדר יכולת לקרוא את מפת הסכנות שבכביש. לצד זאת, עודף בטחון עצמי, לחץ חברתי וסף גירוי הנמוך, מגדילים את הסיכון למעורבות בתאונות דרכים ומשפיעים על חומרת הפגיעה.

נהיגה היא משימה תובענית המתרחשת בסביבה מורכבת ולכן דורשת תהליכים קוגניטיביים ומוטוריים מורכבים - הפעלת הרכב, הפניית קשב לסביבה, זיהוי אלמנטים המחייבים תגובה וקבלת החלטות במגבלות זמן. ביצוע פעולות אלה דורש מיומנות הנרכשת על ידי ניסיון משמעותי בנהיגה, אותו נעדרים נהגים צעירים ומכאן נובעת בעיקרה המעורבות הגבוהה של קבוצה זו בתאונות דרכים.

הטיפול בתאונות שבהן מעורבים נהגים צעירים, מצריך גישה הוליסטית, תוך מתן מענה ממוקד לבעיות ולצרכים של האוכלוסייה הספציפית הזו. האחריות מוטלת לפתחם של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, המשרד לביטחון לאומי ומשרד החינוך. הכנת תכנית כוללת ששמה לה למטרה לצמצם את מעורבותם הגבוהה של נהגים צעירים בתאונות דרכים תוך כדי שילוב זרועות של משרדי הממשלה האחראים, תוביל בהכרח להצלחה ותציל חיים.

ככל שנדע להטמיע את ערכי הבטיחות בגיל צעיר נוכל לקצור את פירות ההצלחה בגיל מבוגר יותר, ולייצר נהגים טובים בעלי מודעות גבוהה לנהיגה בטוחה.

הדו"ח סקר את עיקרי הנתונים והבעיות איתם מתמודדים הנהגים הצעירים בכביש, תוך שימת דגש על הימים והשעות המועדות לפורענות, כמו גם האוכלוסיות וסוגי התאונות המרכזיות. זירות ההיפגעות ברורות וידועות ולכן יש לפעול ביתר שאת לחיזוק הבטיחות בקרב הנהגים הצעירים.